

pustil. Iz dandanašnje izkušnje tudi vemo, da zdaj zapovedajoči evropski narodi, kakor so Angleži, Francozi itd., čeravno imajo osvobojenje zatiranih narodnosti vedno na jeziku, jarma svojega gospodstva inoplemenim svojim podložnikom vendar ne snamejo, ter vidimo, da poleg vseh lepih fraz za talijansko svobodo ne prestajajo Angleži Indije, jonskih otokov itd. angležiti, Francozi pa ne Elšana, Afrike itd. francoziti v kljub vsem glasnim, včasih kervavim protestom dotičnih narodov.

Al če bi se po Magjarih nam obetana ravnopravnost — znal bi mi kdo v besedo seči — v njihov zakonik s pristavkom vpisala, da se premena ne sme drugač, kakor samo z mejsobnim privoljenjem zgoditi: potlej bi se Slovanom pri Magjarih, ki se tako čversto pisanih zakonov deržé, ničesa ne bilo bati. Tako politikujejo dandanašnji mnogoteri na Hervaškem in Serbskem. Toda, če pomislimo, da je žalibog! slovanskih odpadnikov po vseh ogersko-slovanskih zemljah že zdaj toliko, da skor ne vemo, ali je magjarska ali narodna stranka večja, kaj še le bode, kadar Magjari oblast v roko dobijo; ali ne bodo mogli tedaj, rekel bi, igranje, iz Slovanov samih dovolj tacihi ljudi izbrati, ki bodo po želji svojih gospodov za vsako premeno temeljnih zakonov pripravni?

Kaj je tedaj nam avstrijskim Slovanom v takih okolnostih storiti? Odgovor je: „Uzderžimo Avstrijo na terdnih nogah; ne udajmo se stvorbi „Magjarorsaga“ po nobeni ceni!“

Al poreče kdo: „Avstrija nas je germanizirala, in tudi še zdaj imajo Nemci večino“. Res je, in da bi tako ne bilo! Avstrija je sistemo ponemčevanja večkrat poskušala. Še nas bridko skelijo rane, ki nam jih je ta sistema sekala; pa tudi Avstrija čuti prokletstvo svojega nečloveškega ravnanja. Mi je o tem početju ne zagovarjamo. Vendar, kjer je treba trezno misliti, tam mora strast molčati. Le samo za tega voljo, da se nam serce z Avstrijo lože pomiri, pokažemo, da ona v potujčevanju narodov ni bila še najhuja. Prašamo: kateri gospodujoči narod, odkar povestnica pametuje, ni svoje narodnosti svojim podložnikom narival? Niso li že stari Gerki skoraj po celem, tadaj znanem svetu svoje naselbine pošiljali, in povsod barbore gerčili? Niso li Rimljani vse podveržene si pokrajine skoro do čistega polatinili? Kdo ne vé, kaj so v novejem veku nemški cesarji s severnimi Slovani, Španjolci z Amerikanci počenjali? Od Angležev in Francozov smo že gori govorili. Avstrija je tedaj grešila, kakor vsi drugi gospodovavci prejšnih in zadnjih časov; al gledé na vspeh, moramo spoznati, da je avstrijsko ponemčevanje še najmanj škode napravilo. Iz povestnice znamo, da kar je v Avstrii Slovanov ponemčenih, kakor na priliko, na Koroškem, gorujem Štajarju, v nadvojvodini avstrijski, zgodilo se je vse to v predavstrijski dōbi, za starih bavarskih vojvodov in starofranskih kraljev. Avstrijska vlada je kosoze razterganega slovanskega zemljišča spet zbrala, in pod eno vlado združila. Pomislimo samo mi Slovenci, kako smo bili v srednjem veku razdrobljeni, in med celjske, koroške, štajarske, furlanske, tiroljske, oglejske, isterske in Bog vé še kakošne, grofe, škofe, patrijarhe itd. porazdeljeni. Avstrijska vlada nas je po tisučletni borbi spet Slovence, Čehe, Slovake, Hervate, ter mnogo Poljakov, Rusinov in Serbov v eno družvo spravila. Ako pa avstrijska germanizacija dozda, ko nismo imeli ne dostojne narodne svesti, ne zakona, kateri bi nas branil, narodnosti naše ni zaterla, česa se imamo odslej bati, ko smo se zaznali; ko na svoje pravice pazimo in možake imamo, ki nam jih neprestrašeno branijo; ko nam temeljni deržavni zakoni narodnost zagotovljajo; ko imamo v deželnihi in deržavnih zborih priliko, za svojo pravico glas povzdigniti? Kar se pa sedanje nemške večine v zastopniških zborih tiče, to odgovarjamo, da so Nemci poleg štatistike Avstrii proti Slovanom v naravni manjšini; da

njihova sedanja nekaka večina prihaja od tod, ker še zmirom mnogo slovanskih odpadnikov ž njimi vleče, ker se jim niso še oči odperle, da bi vidili svoj narod in so edino le zamaknjeni v ptujo „kulturo“. Toda bode li to vedno tako? Mislimo, da ne; ker ako se ozremo na preteklih 20 let, opazujemo, da se Slovani, v kljub vsem nemškutarskim overam, od leta do leta bolje zavedajo. Ako je pa to tako, to se mora broj slovanskih renegatov od leta do leta bolj manjšati, broj rodoljubov pa rasti, tako, da v nekaj letih po čisto naravnem potu nemška nenaravna večina prestati, in naša množina prevagati mora. Sej Avstrija v drugi ko resnično ustavni obliki dandanašnji obstati ne more, ker izvzemši Rusko in Turško ni zdaj v celi Evropi nobene večje neustavne deržave več, in tudi dvomiti ni, da se tudi te poslednje dve ne bote mogle dolgo duhu časa protiviti. Ako pa Avstrija ustavna ostane, kar ne dvomimo, ker drugače biti ne more (naj se napenjajo rakovci kakor hočejo), to se poleg tega, kar smo rekli, za naše narodno bitje nimamo ničesa bati. Naše gêslo bodi tedaj: „Ustavna Avstrija!“ To je nam po višjem Bogu odkazano polje, na katerem ko Slovani napredovati moremo. Pogubneja je za nas vsaka druga politiška kombinacija. Obstanek Avstrije nam bodi tedaj pravilo, in pri tem naj nas vodi starodavna prislovica, ki si jo je tudi unidan „Ost u. West“ napisal na čelo nekega sostavka: „V necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas“.

Nove slovenske pesmi.

Riharjeve pesmi.

Sicer sta že „Danica“ in „Učiteljski tovarš“ omenila novih napevov k pesmam od Matere Božje, ki so delo prebistre glave našega slovečega mojstra čast. g. Riharja, in se, tiskane na 8 polah, ali pri njem samem ali pa pri Kremžerji, pōla po 25 n. kr., dobivajo. Dasiravno njih priporočilo bolj v imenovana lista spada, vendar dovolite še vé, ljube „Novice“! tem mojim versticam malo prostorčka, ker vas ne razveseli zeló le vsaka slovenska kresničica, temuč, ker vé tudi najdlé romate križem po slovenski zemlji, in tedaj povejte vsem pevcom, zlasti šolskim učnikom in častiti duhovščini, ne le to, da je dosti, če jim je ime Rihar-jevo na čelu, temuč tudi pristavite, da družega gospod Riharja, kar zadeva cerkveno petje, ne bomo kmali spet imeli, ker njegovi napevi gotovo prekosé pesme same. Bila bi toraj velika škoda, ako bi gospodu obilni trud še tiskarnih stroškov ne povračal, ker bi ga to sčasoma primoralo omolkiniti. Naj me pri tem nihče ne zavračuje, da je lakomen svojega dobička, zakaj dozdanja skušnja spričuje nasprotno, česar pa pri njegovih okoliščinah gotovo nobeden ne more od njega tirjati. Potem takem, gospodje, ki radi segate po pesmih, če se vam le na vse gerlo oglašajo, naj si bodo tudi vrabčevo žvergoljenje, sezite toliko bolj z veseljem po gosp. Riharjevih pesmih, ki so slavčevi mili glasovi! Ravno to zadeva njegove latinske kvartete, ki še vedno v predalu zaperti kličejo: „Otmite nas!“

Prijatelj domovine.

Slovenske zdravice. II. zvezek. Zložil Juri Fleišman. Natisnil J. Blaznik v Ljubljani. Založil Giontini.

Zopet leži pred nami snopič dvanajsterih pesem, katerim — razun dveh — je marljivi gosp. Fleišman sam napeve zložil, večidel pa tudi besede. Ze unkrat smo rekli, da se celó natanko ne dá soditi cena pesem, dokler je ne slišiš ravno tako izpeljane, kakor jo je zložitelj namenil. Tedaj moremo tudi pri teh pesmah le o glavnem duhu napevo svojo misel izreči.

Zbirka ta je v napevih še mičnejša od perve. Na čelo vseh postavimo „Najlepši“, ki globoko v serce sega, ker prav iz serca izhaja. Prav lepa je tudi „Vinogradniki“, le da na neko znano popotnico opominja. Ravno tako prav

lepa je „Zadnji kozarec“; kdor koli je prvi iznajšel ta napev: slava mu! ker je res krasna. Mična je „Modrijan“ in „Nezvesta“ (Jamarjeva), ravna tako „Želja Krajnca“. V pesmi „Krajnski fantje“, najlepše je, kar je ob koncu z besedami (?) la la la..., enake dostavke ima še trikrat; al mislimo, da se ta pomoček le redko redko rabiti sme; tudi bi radi čuli, kako se bode v pesmi „Bohinka“ pel skozi 5 taktov soglasnik d.. brez samoglasnika; al v ostalem je ravno omenjena pesem prav lepa. Ker bojo razun teh, ki so nam najbolj dopadle, morebiti druge drugim še bolj dopadle, bode po takem vsem vstreženo.

Konečno pa še besedico o besedah. Čeravno je res, da mali narod naš nima pesem za petje vstvarjenih na vse perste, mora vendar tak zložitelj kakor je g. Fleišman, ki nam je že veliko pesem zložil, ki se bojo še pele, ko že njega in nas ne bo, gledati na to, da si izbera estetičnih besed. Mi se ne štejemo v versto tistih, katerim je vsaka svetna pesem že gnjusoba, ker bi sicer mogli zavreči krasnih tisuč in tisuč pesem, pesem, ki se v koncertih in drugih poštenih družbah po celem svetu pojejo; al reči moramo, da „okrogle“ take baže, ki so na koncu tega zvezka, naj bi gosp. Fleišman raji prepustil — lastni fantaziji tistih, ki „nazaj pristokajo s kervavo glavo“, ker tak, „ko star se priplazi in ga vseka čez vamp“, si bo gotovo sam iznajdel svojo melodijo, ki gotovo ne bo spadala med „mične zdravice“! Naj nam gosp. Fleišman ne zameri te opazke; al preveč spoštujemo njegove lepe pesmi, da bi mogli hvaliti take „okrogle“.

Oda moji kravi.

Gleiches Recht für Alle!
„Presse.“

Hajdi! strune zagromite!
Novo pesem zdaj veljá!
Mi heróa razglasite
Krog po svetu novega!

Kar jo pa najbolj povzdigne,
Zala njena sta rogá;
Ona ž njima le pomigne —
In vsa čeda trepetá.

Ker že oslom himno slave
Pôje zdanji sladki svet,
Kaj bi jez od svoje krave
Tudi je ne smel zapet'?

Tud' nad njo je vredno hvale,
Da le muče, laja ne!
Kaj bi krave se spakvale?
Lajati učile se?

Čujte! Liska, moja krava,
Je rodú domačega,
Kar iz ptujega pritava.
Malo, veste, da veljá.

Mukati učila mlada
Se je že pri materi;
In da zna — pokaže rada,
Da je krava, ne tají!

V šolo ni sicer hodila,
Brat' le travo zna samó;
Vendar pridno je vozila,
Ko zidali šolo so.

Naj bi pač od nje učili
„Lonemani“ nekteri se,
Da bi zadej saj ne bili!
To preveč bi bilo le!!

Torej naj se čast ji trobi,
Da čez hrib in plan doní;
To se Liski saj spodobi,
Ker za krave premje ni.

Zdaj pa mleka kakor vode,
Slednji dan trinajet rešet!
Smétane pa polne sode
In pa masla polno klet!

Njena oj! prelepa dlaka
Kak' gospòsko ji stojí!
Gròš postavim, da enaka
Ji na svetu druga ni!

To vse dá mi krav'ca zlata!
Judovsk bik je zvedel to,
Kak' da Liska je bogata;
Šment! glej! pride snubit jo.

Spred je brezasta, rujava,
Pisana kot močerad,
Sajasta in černoglava;
Siva kot osliček zad.

Vklone se po šegi novi:
„Kisdihand“ — poklekne clo,
In kod dedi kdaj njegovi
Têle zlato — móli jo!

Kakor drugim ni ji sila,
Da bi lišpala se še,
Alj obroč celó nosila, —
Saj dovolj je zala že.

To se vé, da ako vzela
B'la bi juda klešmana,
Mati nov'ga res kerdela
Bila bi govejega.

Kak pa rep iz žime sive
Zalo ji do tal visí!
Vsi zavidajo ji grive
Sitarji — pa kitarji.

Tode Liska ga je dala
Kosmatina skoz klobuk;
To za njo je slavna hvála,
Drugim kravam pa poduk!

Zdaj pa judovski zagnali
Časniki so strašen hrup;
Lisko mojo opsovali, —
Zlili na-njo vès svoj strup.

Torej — kaj to mene briga,
Zaba v luži će regljá,
Bik će tuli, osel riga,
Al' će kozel meketá!?

Ni mi treba nič več reči
V njeno čast, kot to samo:
To je hvála že največi,
Da jo judje šipajo!

Bik ostane bik zabiti,
Kar je Liska, bik ne bo;
Ona pa bik noče biti,
Slava torej ji zato!

Konca ni zasluge zale
Njene će bi speval vse;
Pa ostane nekaj hvale
Naj za druge krave še!

M. Vesel.

Dopisi.

Iz Sibinja na Erdeljskem. C-o. — 28. maja je bivši deželni predstojnik knez Miroslav Lichtenstein Erdeljsko zapustivši se v Temešvar podal. Slovesno spremništvo tukajšnjih mestjanov, ki so ga v narodni obleki in z banderi jahajoči spremljali, in nekterih še ostalih e. k. uradnikov je živa priča njegove vljudnosti. Pa tudi druge uradnike po deželi je ljudstvo z otožnim sercom odhajati gledalo, zlasti Vlahi ali Romuni, (kterih je 1 milijon in 200.000) ki so bili zadovoljni s ptujci; zakaj kdor je pravico iskal, jo je tudi najdel. Bog daj, da bi se vprihodnič ne godilo drugače! Magjari in Saksonci v djanji ravnopravnosti ne poznajo. Pri vravnovanju novih uradnij se Vlahi skorej sploh v nemar pušajo; taka se tudi katoličanom godí. Vlahi zoper toliko krivico protestirajo in so sicer na videz mirni; al na tihem ogenj tlí, dokler ne bo strahovito švignil, in lahko, da bo kerv tekla, ako se taki napáčnosti v okom ne pride. Prezirati se ne smé, da le Vlahi imajo tukaj prihodnost. Vlaški narod je mnogo mnogo let pod jarmom sužnosti zdihoval; al zdaj se zaveda, da tudi on je človek in si prizadeva, dušno in telesno se izobraževati. Kar jezik zadeva, se jim godí, kakor ubogim Slovincem. Kakor Slovence zatirajo nemškutarji in nekteri domači odpadniki, tako Vlahe Magjari in Saksonci. Prav pusto prihaja pri nas življenje; zdaj smo popolnoma brez vse politične in sodne gosposke. Skorej vsi ptuji uradniki so že deželo zapustili; le žalostno je, da veliko jih nobenega plačila ne dobiva več. Samo okrožnih adjunktov je bilo čez 50 začasnih, ki od prvega junija ne vinarja več ne bojo prejimali — reklo se jim je: „Odlazite s trebuhom za kruhom, ako tudi koš otrok imate!“ — Na Erdeljskem je 25 gimnazialnih učilišč, 11 je katoliških. Al bo edino e. k. deržavno učilišče, ki je v desetih letih na prvo mesto dospelo, še ostalo, se še ne vé, pa govorica je, da mu že kljenka v veliko škodo in pravično žalost dežele. — Vreme nam slabo prerokuje. Poprej hudi mraz, da je vse pozeblo; zdaj pa suša da je zemlja že silno globoko razpokana. Tudi Gospod gospodov véliko politiko dela, in ta bo prava!

Iz Hervaške 30. maja. C-v. — Koliko se more premeniti v enem letu, smo skusili na Hervaškem. Lani je v tej dôbi propala zagrebška čitavnica, ker so jo dolžili, da je „Herd politischer Agitationen“. V surki se nihče ni smel na ulici pokazati, bil je v nevarnosti, da ga ne bi zgrabil kateri mnogobrojnih očitnih ali skrivnih „polikvečev“. Dopisovati iz Zagreba „Novicam“ je bilo greh, čeravno v dopisih ni bilo govora razun o veselem napredku in gibanji na polji literarnem. Očitalo se je dopisniku, da je „politisch-gefährlich“, ker oznanuje Slovincem, kaj se godí na Hervaškem. Kdo bi si bil kedaj mislil, da bo odkljenkalo tako iznenada zatiravcom narodne stvari! Nastopili so časi, kakoršnih se ni živa duša nadjala. Oživel je potlačena narodnost in začela se razcvetati kakor rožica v pomladanskem dnevu, kateri je prijazno solnce prisijalo in jo zbudilo v življenje. Tako je tukaj. Kako se godí po Slovenii, ne morem razsojevati po lastni skušnji. Kar zvem iz časopisov, je našim bravcom znano, toraj mi ni treba ponavljati